

Слівец Вольга Рыгораўна

кандыдат філалагічных навук,
начальнік навукова-
даследчага сектара
Мазырскі дзяржаўны педагагічны
ўніверсітэт імя І. П. Шамякіна
г. Мазыр, Беларусь

Volha Slivets

PhD in Philology,
Head of the Research Sector
Mozyr State Pedagogical
University named after I. P. Shamyakin
Mazyr, Belarus
olgaslivets@mail.ru

ПРЭЦЭДЭНТНЫЯ ФЕНОМЕНЫ Ё СКЛАДЗЕ ПАРАЎНАЛЬНЫХ КАНСТРУКЦЫЙ
У ПАЭТАНІМІКОНЕ ТВОРАЎ МАКСІМА ТАНКА¹

PRECEDENT PHENOMENA IN COMPOSITION OF COMPARATIVE STRUCTURES
IN THE POETONYMICON OF MAXIM TANK'S WORKS

У артыкуле на прыкладзе мовы паэтычных твораў Максіма Танка аналізуюцца прэцэдэнтныя феномены ё складзе параўнальных канструкцый, іх вобразастваральная, інтэлектуалізуючая і інтэртэкстуальная функцыі. Выяўлена, што прэцэдэнтныя адзінкі ё паэтаніміконе аўтара пераважна выступаюць у якасці аб'ектаў параўнання. Вызначаны асноўныя інтэгральныя прыкметы, якія паслужылі падставамі для параўнання, а таксама сферы-крыніцы культурных ведаў, да якіх належаць зафіксаваныя прэцэдэнтныя адзінкі ё складзе параўнальных зваротаў.

К л ю ч а в ы я с л о в ы : *параўнанне; прэцэдэнтны феномен; інтэртэкстуальнасць; алюзія; фонавыя веды; мастацкі вобраз; кантэкст; функцыі прэцэдэнтных феноменаў; тапонім.*

The article analyzes precedent phenomena in the composition of comparative constructions, their imaginative, intellectualizing and intertextual functions on the example of the language of Maxim Tank's poetic works. It was found that precedent units in the author's poetonymicon mainly act as objects of comparison. The main integral features, which served as the basis for comparison, as well as the spheres-sources of cultural knowledge, to which the recorded precedent units in the composition of comparative references belong, are defined.

Key words: *comparison; precedent phenomenon; intertextuality; allusion; background knowledge; artistic image; context; functions of precedent phenomena; toponym.*

Традыцыйна ё лінгвістыцы пад *прэцэдэнтамі*, паводле Д. Б. Гудкова, разумеюцца “стэрэатыпныя вобразна-асацыятыўныя комплексы”, “узорныя факты, якія служаць мадэллю для ўзнаўлення падобных фактаў, пада-

¹ Артыкул падрыхтаваны пры фінансавай падтрымцы Беларускага рэспубліканскага фонду фундаментальных даследаванняў па дагаворы № Г22М-038 ад 04.05.2022 г.

дзенья ў маўленні пэўнымі вербальнымі сігналамі, што актуалізуюць стандартны змест, які не ствараецца нанова, але ўзнаўляецца” [1, с. 105]. Таму феномен прэцэдэнтнасці засноўваецца на агульнасці фонавых ведаў (сацыяльных, культурных, моўных) адрасата і адрасанта.

Прэцэдэнтныя феномены (ПФ) выступаюць ядзернымі элементамі кагнітыўнай базы – “пэўным чынам структураванай сукупнасці ведаў і ўяўленняў, якімі выладаюць усе прадстаўнікі той ці іншай лінгвакультурнай супольнасці” [1, с. 92]. За ПФ заўсёды стаіць пэўнае ўяўленне аб ім, агульнае і абавязковае для ўсіх носбітаў таго ці іншага нацыянальнага менталітэту, альбо інварыянт яго ўспрымання, які і робіць усе апеляцыі да прэцэдэнтнага феномена “празрыстымі”, зразумелымі, канатацыйна афарбаванымі [2, с. 170]. Паводле В. У. Красных, вызначальнай характарыстыкай ПФ з’яўляецца іх здольнасць 1) выконваць ролю эталона культуры; 2) функцыянаваць як згорнутая метафара; 3) выступаць у якасці сімвала якога-небудзь феномена ці сітуацыі (узятых як сукупнасць пэўнага набору дыферэнцыйных прыкмет) [2, с. 171].

ПФ характарызуецца як поліфункцыянальныя моўныя адзінкі, якія даследчыкамі часцей разглядаюцца з пазіцыі літаратуразнаўства і тэорыі інтэртэкстуальнасці. Так, Н. А. Фадеева акцэнтуюе ўвагу на *сэнсатваральнай функцыі* ПФ, сцвярджаючы, што “інтэртэкст (тэкст, атрыманы ў выніку выкарыстання прэцэдэнтных феноменаў) дазваляе ўвесці некаторую думку ці канкрэтную форму прадстаўлення думкі” [3, с. 865]. Г. С. Драпалюк таксама пагаджаецца, што “любое выкарыстанне ПФ у тэксце можна лічыць рэалізацыяй *сэнсатваральнай ці сэнсафарміруючай функцыі*, бо ўключэнне ПФ у тэкст выклікае стварэнне новага сэнсу. Найбольш важнымі і характэрнымі для ПФ з’яўляюцца менавіта *сэнсафарміруючая, інтэлектуалізуючая і інтэртэкстуальная функцыі*” (курсіў наш. – В.С.) [4, л. 32]. Прычым даследчыца падкрэслівае пэўную залежнасць функцыі ПФ ад таго, да якога віду яны належаць. Так, важнейшай функцыяй прэцэдэнтных імёнаў (ПІ) яна лічыць *функцыю ацэнкі*: “Дэнататыўнае выкарыстанне ПІ ўзбагачае ідэйна-праблемны змест тэксту, узмацняе яго ўздзеянне на чытача дзякуючы адсылцы да аўтарытэтнай крыніцы, павялічвае яго аб’ектыўнасць” [4, л. 35]. Але на гэты конт Д. Б. Гудкоў адзначаў, што трэба адрозніваць эмацыянальную і рацыянальную ацэнкі, бо, на яго думку, ацэнка, якая выражаецца з дапамогаю прэцэдэнтнага імя, не прэтэндуе на аб’ектыўнасць, яна падкрэслена эмацыянальная, а значыць, суб’ектыўная [1, с. 157].

Сацыякультурная прырода ПФ, іх багатае асацыятыўна-семантычнае поле, межы якога распаўсюджваюцца і ў сферы экстралінгвістычнай культурнай інфармацыі, абумоўліваюць шырокае выкарыстанне такіх адзінак (асабліва ў сферах мастацкай літаратуры і публіцыстыкі) па-за прамую рэферэнцыяй і ў складзе мастацкіх тропаў. Прычым ужыванне ўласнага імя ў пераносным значэнні пераважна засноўваецца на мадэлі метафары.

Так, І. Э. Ратнікавай, якая падрабязна вывучала “нестандартныя маўленчыя паводзіны” ўласных імёнаў, зроблена выснова, што “ўжыванне любой намінатыўнай адзінкі па-за яе прамой рэферэнцыяй звязана з актыўным пераўтварэннем семантыкі, часцей за ўсё паводле метафарычнай мадэлі”, онімы, “стаўшы сродкам іншасказання, другаснай намінацыі і вобразнай прэдыкацыі, пераўтвараюцца ў словы-паняцці” [5, л. 8].

Мяркуем, не з’яўляюцца выключэннем і параўнальныя канструкцыі з кампанентам-ПФ, якія сталі аб’ектам нашага навуковага досведу.

У мовазнаўстве пад параўнаннем разумеюць асобую сінтаксічную канструкцыю, “словы і словазлучэнні, якія шляхам параўнання раскрываюць і ўдакладняюць змест іншых слоў ці словазлучэнняў у сказе” [6, с. 172]. У літаратуразнаўстве параўнанне трактуецца як “від тропа, у якім сутнасць аднаго прадмета, з’явы ці паняцця вытлумачваецца праз супастаўленне яго з падобнымі іншымі, больш або менш вядомымі ўспрымальніку літаратурнага твора” [7, с. 169]. Такім чынам, сутнасць параўнання заключаецца ў супастаўленні аднаго прадмета, з’явы ці дзеяння з іншым на аснове агульных прыкмет.

Традыцыйна ў структуры параўнальных канструкцый выдзяляюцца *суб’ект* (тое, што параўноўваецца), *аб’ект* (тое, з чым параўноўваецца) і *аснова параўнання* (падстава для параўнання). Нярэдка ў якасці аб’екта параўнання выкарыстоўваюцца ПФ, што абумоўлена іх асобай семантычнай арганізацыяй. Аднак адзначым, што ў адрозненне ад анамастычнай метафары і метаніміі, якія прадугледжваюць выкарыстанне такой анамастычнай адзінкі ў пераносным значэнні, у параўнальных выразях ПФ захоўвае сваю ядзерную семантыку, але змяняе структуру элементаў асноўнага значэння за кошт узбагачэння дадатковымі сэнсавымі прырашчэннямі. Метафара выражае адносіны тоеснасці, параўнанне – адносіны падабенства.

Асноўная задача ўласных імёнаў у мастацкім творы – гэта ўзмацненне яго вобразнасці, экспрэсіўнай выразнасці. Па словах В. І. Фаняковай, “у розных функцыянальных стылях маўлення амаль усе разрады ўласных імёнаў маюць высокую частотнасць ужывання, але заўсёды з розным наборам стылістычных функцый. Літаратурна-мастацкі стыль выкарыстоў-

вае ўласныя імёны ў актуалізаваным выглядзе з эстэтычнай гіперфункцыяй, якая праяўляецца як камунікатыўна-намінатыўная, характаралагічная, тэм-паральная, лакальная, ідэалагічная, культурна-гістарычная і інш. у розных жанрах мастацкіх твораў” [8, с. 24]. Ва ўсёй сваёй паўнаце названая “эстэтычная гіперфункцыя” ўласных імёнаў, на наш погляд, выявілася ў паэтаніміконе твораў Максіма Танка – паэта з асобым адчуваннем рэчаіснасці, таленавітага майстра слова, філосафа і інтэлектуала.

Намі былі прааналізаваны параўнальныя канструкцыі з анамастычным кампанентам, выражаным ПФ (41 адзінка), адабраныя метадам суцэльнай выбаркі з паэтычных тэкстаў Максіма Танка, створаных ім у перыяд з 1939 па 1995 год.

Выяўлена, што абсалютную большасць прааналізаваных прыкладаў складаюць канструкцыі, у якіх кампанентам параўнання выступаюць кампаратыўныя маркёры – злучнікі *як, бы, быццам, нібы, нібыта* і інш.: *Прачнуўся. Да позніх гадзін / Не спіцца, хоць дрэмле сяло, / Хоць цешу сябе, як Цідзін, / Што гэта даўно ўсё было* [9, т. 6, с. 87]; *Стары гасцінец асамотнены. // З бяроз чырвоны ліст цярушыцца. // І вее ў твар вятрамі слотнымі, / Бы з казачнай “Балады” Рушчыца* [9, т. 2, с. 118]; *Пад навальніцай веснавой запела / Бярозаў прыдарожная капэла. // Маланка / за маланкай / сячэ крута, / Нібыта дырыжорская батута / Рыгора Шырмы, / аж да паднябесся / Ўздымаючы акрыленую песню* [9, т. 6, с. 312–313] і інш. Злучнікі-маркёры забяспечваюць захаванне зыходнай рэферэнтнай сувязі ПФ, нязменнасць яго асноўнага значэння і наладжваюць механізм параўнання суб’екта і аб’екта, а таксама дадатковую характарыстыку апошняга.

Сродкам выражэння параўнання таксама з’яўляецца беспрыназоўнікавы творны склон: *І чорным вуглем, плакат газетны / крычыць аб штрайку гарнякоў; / крычыць аб крыві, што лавай Этны, / афарбавала брук вуліц зноў* [9, т. 1, с. 209]. Засведчаны адзінкавыя выпадкі імпліцытнага ўжывання параўнанняў з анамастычным (аданамастычным) кампанентам, напрыклад: *Я думаў: / Чаго гэта раптам / Маяк пачаў лыпаць / Сваім паліфемавым вокам* [9, т. 5, с. 288]. Такое імпліцытнае параўнанне (ліхтар маяка – як вока Паліфема) прадстаўляе сабою з’яву пераходнага тыпу, якая спалучае ўласцівасці параўнання і метафары.

Анамастычнае параўнанне з’яўляецца яркім сродкам мастацкай выразнасці, у аснове якога ляжыць эмацыянальна-суб’ектыўная ацэнка прадмета ці з’явы аўтарам. Ролю эталона, ацэначнага стэрэатыпа нярэдка выконвае ПІ як аб’ект параўнання, дзякуючы здольнасці актуалізаваць іншыя ПФ – тэксты, выказванні і сітуацыі: – *Горад мой, горад мой, / Колькі гордых іх, мужных і смелых / Тут лягло пад табой, / На руінах тваіх*

анямелых?! – // Толькі цені ўстаюць – / І цень кожны гаворыць мне імя – /
 / І праз горад ідуць, / І, **як Дантэ**, іду я за імі... // Гэта, можа, страшней / Ад
 усіх падарожжаў у пекла, / Дзе б агнямі мяне / За грахі катавалі і секлі
 [9, т. 2, с. 50]; Я сам вінават, / Што трапіў да цябе / Ё палон, Паэзія, / Што
 ў свой час, / **Як Адысеевы валацугі**, / Не заляпіў свае вушы воскам, / Каб не
 чуць твой спеў сірэны, / А калі ў адведзіны прыйшла, / Не змог, **як Дыяген**, /
 Сказаць уладару: “Не засланыя мне сонца!” [9, т. 6, с. 42]; Бічую, **бы Ксеркс**, /
 Мора за разбітыя / Мае караблі [9, т. 6, с. 317]. У першым прыкладзе
 ўніверсальна-прэцэдэнтнае імя *Дантэ* (італьянскага паэта і мыслара Поз-
 няга Сярэднявечча) “адсылае” да вядомага сюжэта – прэцэдэнтнага тэксту
 “Боскай камедыі”; у другім – прэцэдэнтны міфонім *Адысей* апелюе да ПТ
 грэчаскай міфалогіі, імя старажытнагрэчаскага філосафа *Дыяген* скіроўвае
 да прэцэдэнтнай сітуацыі і выказвання, адрасаванага, паводле падання, да
 Аляксандра Македонскага. Ужыты ў апошнім з прыведзеных прыкладаў
 параўнальны зварот апелюе да легенды аб персідскім цару *Ксерксе*, які
 ў 480–479 гг. да н.э. узначаліў паход персаў у Грэцыю: калі рыхтавалася
 бітва пры Саламіне, Ксеркс загадаў уладкаваць пантонны мост, каб хутчэй
 перакінуць свае вайсковыя сілы да месца бітвы. Аднак узняўся моцны
 вецер і мост быў разбураны. Тады раз’юшаны цар загадаў “пакараць” мора –
 высекчы марскую ваду [10, с. 165]. Вядома, што падобныя алузіі разлічаны
 на дасведчанага чытача, здольнага да актыўнага ўспрымання мастацкага
 тэксту.

У выбары аб’ектаў параўнання ў прааналізаваных намі паэтычных
 творах Максіма Танка прэвалююць сферы-крыніцы “Міфалогія”, “Гісторыя”
 і “Выяўленчае мастацтва” (акрамя названых таксама прадстаўлены сферы-
 крыніцы “Літаратура”, “Біблія”, “Музычнае мастацтва”, “Навука”). У якасці
 падстаў для параўнання пераважаюць наступныя інтэгральныя прыкметы:

- падабенства сітуацый: *Часам прыйдзе ў сад цяністы / І надкусіць
 яблык тайна. // Як яе прабабцы Еве, / Плод здаецца незвычайным* [9, т. 3 с. 295];
*І, быццам недаверлівы Фама, / Дакранаюся да ран – / Вуглоў пагнілых / Са
 слядамі прыкладаў і куль...* [9, т. 4 с. 173];

- адпаведнасць ці падабенства дзеяння: *Асенні шквал у час перадвя-
 чэрні / Мне студзіць твар і, нібы Луіс Гернер¹, / Сячэ, б’ючы па клавішах
 мастоў / Завею ўзняўшы гукаў і лістоў* [9, т. 3, с. 179]; *Ну як з табой
 памілавацца?! // У мерзлым віленскім пакойчыку / Сядзіць ля грубка твая
 маці / Са сваім неадлучным коцікам / І пераматвае пражу, / Як Пенелопа, /
 вяжа, / вяжа...* [9, т. 6, с. 313];

¹ *Луіс Гернер* (1921–1976) – амерыканскі джазавы музыкант (фартэпіяна), кіраўнік
 ансамбля, кампазітар.

• супадзенне ўмоў і абставін дзеяння: *І, быццам Фра Анджэліка¹ мадонну, / Прыкленчыўшы, маляю вобраз твой* [9, т. 4, с. 160]; *А мо і мне, / Каб здзейсніць сваю мару, / Як Мерымэ, / Перш кнігу напісаць / Пра песню зор, / А потым паляцець / І зорны спеў паслухаць* [9, т. 5, с. 239];

• падабенства рысаў характару, пэўных якасцей: *Пра дзяўчат блакітнавокіх, / Стройных і светлавалосых / Я адно скажу: напэўна, / Гарачэйшая ў іх жылах / Кроў цячэ, як у Венеры* [9, т. 3 с. 135]; *Калі ўсё гэта падлічыць, знаць, набярэцца / Гадоў мо' крыху менш, як у Гамэра, / Але, напэўна, больш, як у самых / Даўгавечных ворагаў маіх* [9, т. 4, с. 121];

• знешняе падабенства: *Як Цыклоп, / На вуліцы ліхтар падслепаватым вокам / Шукае Адысея ля вітрыны з хлебам* [9, т. 6, с. 275]; *Гурбы хмар, быццам «Бурлакі» Рэіна, / Цягнуць грузныя баржы з дажджом* [9, т. 5, с. 251].

Такія параўнальныя канструкцыі таксама апелююць да фонавых ведаў чытача і ў поўнай меры раскрываюць свой канатацыйны патэнцыял толькі пры ўмове ведання адпаведных прэцэдэнтных (вербальных і невербальных) тэкстаў (напрыклад, Бібліі, стражытнагрэчаскай міфалогіі), пэўных гістарычных падзей, асоб, фактаў з іх біяграфій. Аднак наяўнасць кантэксту аблягчае задачу «дэкадавання» падобных апеляцый. І нават увядзенне аўтапрэцэдэнтных адзінак у склад параўнанняў не перашкаджае дакладнаму ўсведамленню створаных пры іх дапамозе мастацкіх вобразаў, напрыклад: *Ізноў на той сцежцы юнацкай, / Дзе кожны мне камень знаёмы, / Дзе вецер – калі б ні ішоў я – / Як Туба² – ганчак наш калішні – / Ляцеў да мяне абдымацца...* [9, т. 5, с. 152].

Як і ўсе ўласныя імёны, тапанімічныя адзінкі таксама валодаюць значным канатацыйным патэнцыялам, што складаецца з экстралінгвістычных фактараў, аксіялагічных і культурных канатацый. Вызначана, што ў якасці вобразных і ацэначна-экспрэсіўных сродкаў мастацкай выразнасці ў прааналізаваных паэтычных тэкстах Максіма Танка пашыраны параўнальныя канструкцыі з кампанентам-тапонімам.

Тапонімы-аб'екты параўнання могуць спалучаць традыцыйную намінацыйную функцыю з сімвалічнай і экспрэсіўнай, чым узмацняецца ключавая прыкмета, што стала падставай для параўнання: *Як воды прадвечнага Нілу, вякі / бяследна і ціха у даль праплылі* [9, т. 1, с. 84]; *Дзяўчына з роду Мяо хустку вышывала: / Ўзяла іголку ў пальцы, ніткі падабрала / Вясёлыя, як*

¹ Фра Анджэліка (каля 1400–1455) – італьянскі мастак Ранняга Адраджэння, прадстаўнік фларэнтыйскай школы.

² Заонім Туба ў паэтаніміконе Максіма Танка сустракаецца неаднаразова: гл. Вершы «Звычайна, калі адпраўляўся...» (1988), «Колькі я ні блукаю...» (1993).

промні весняга світання, / **Блакітныя, як неба над зямлёй Юньнаня,** / Пявучыя, як гукі тэна або гонга, / **Срабрыстыя, як хвалі бурнага Меконга** [9, т. 3 с. 162–163]; Барабан б'е / **Вялізны, як Афрыка,** зычны, / **Заліты крывёю Алжыра,** / Трагічны [9, т. 3 с. 232]. У прыведзеных прыкладах гідронімы *Ніл* і *Меконг* адпаведна суадносяцца з прыкметамі 'прадвечны' і 'бурны', харонім *Афрыка* – з прыкметай 'вялікая' і г. д.

У прааналізаваным фактычным матэрыяле дамінуюць канструкцыі з рэальнымі тапонімамі, якія мадэлююць мастацкую геаграфію твораў. Заўважана, што прэвалююць "экзатычныя" для прасторы Беларусі найменні: ...*Таму і галошанне сірот і ўдоў / Трывожыць удзень і ўначы, / А ў песні, не моўкнучы, рэха баёў, / Як хваля Хангана*¹, гучыць [9, т. 2, с. 221]; *Грыміць гром цягніка, / Як гром перадавой. // Гарачыня, як лава / З гарлавіны Геклы*² [9, т. 6, с. 288]. Увогуле ў паэтаніміконе Максіма Танка засведчаны шырокі пласт тапонімаў, прыналежных да кітайскай (*Лаян, Лучжоу, Сучжоу, Ханчжоу, Хэнань, Янцзы*), італьянскай (*Каноса, Капры, Равена, Рым, Сарэнта*), іспанскай (*Гвадалквівэр, Гвадарама, Прада, Сьера-Невада, Эбра, Эстрададура*) і інш. геаграфічнай прасторы. Гэта ў многім абумоўлена характарам яго творчых і прафесійных кантактаў, а таксама асабістай зацікаўленасцю ў вывучэнні сусветнай гісторыі ўвогуле, а таксама неабыхаваасцю да рознага кшталту сацыяльных праблем. Так, многія вершы з адметным іменасловам узніклі ў выніку ўдзелу Максіма Танка ў рабоце дэлегацыі БССР на сесіях Генеральнай асамблеі ААН. Напрыклад, творы, напісаныя ім падчас падарожжаў у ЗША, увайшлі ў зборнікі "Мой хлеб надзённы" (1962) і "Глыток вады" (1964).

Звяртае на сябе ўвагу распаўсюджанасць выкарыстання паэтам параўнальных канструкцый з кампанентам-гідронімам, напрыклад: *Марыя! Імя тваё – як снег іскрысты / На Татрах крамяністых, / Як гул вечна-зялёных / Небасяжных крон, / Як Влтавы звон* [9, т. 3, с. 227]; "Расстраляны... Расстраляны... Расстраляны..." / *Іх больш, як мемарыяльных дошак / На вуліцах тваіх, Варшава. // Іх больш, як лісця ў парках і аляях, // Іх больш, як зораў у жалобным люстры Віслы* [9, т. 4 с. 97]. Такая ўвага аўтара да вобразаў, створаных пры дапамозе гідралагічных аб'ектаў, на наш погляд, тлумачыцца сакральнасцю воднай стыхіі як першакрыніцы жыцця і шэрагам іншых аб'ектыўных фактараў: яны з'яўляюцца неад'емнай часткай ці не любой геаграфічнай прасторы, адзнакай рэгіянальнасці, характарызуюць прыродна-ландшафтныя асаблівасці пэўнай мясцовасці.

¹ *Ханган* – рака ў Паўднёвай Карэі.

² *Гекла* – вулкан на поўдні Ісландыі.

Засведчаны выпадкі выкарыстання ў якасці кампанента параўнальнага звароту міфатапоніма: *Прайшоў праз патокі / З крутымі, як Сцікс, берагамі, / Праз скіфскія стэпы, / Дзе звёў яго лёс з чумакамі* [9, т. 4 с. 19]. У мастацкай літаратуры (і ў еўрапейскай культуры ўвогуле) вобраз *Сцікса* як ракі ў царстве памерлых выкарыстоўваецца вельмі актыўна за кошт сваёй канатацыйнай насычанасці і багатай экспрэсіўнасці. У паэзіі Максіма Танка, напрыклад, гэты міфатапонім намі засведчаны 9 разоў: вершы “Сцікс” (1964), “Гісторыя вёскі Пількаўшчына” (1964), “Дом на Фраўэнпляцы” (1970), “Ёсць шчасліўцы...” (1980), “Чакаючы цябе” (1980), “Слухай, Харон-перавозчык...” (1983), “Пакуль Феміда (1989)”, “Хоць асцерагаўся я, прызнацца...” (1992), “Як жа сталася гэтак...” (1995).

Такім чынам, у паэтычным дыскурсе Максіма Танка засведчаны дастаткова багаты, на наш погляд, корпус параўнальных канструкцый з анамастычнымі кампанентамі. Наяўнасць у складзе параўнанняў прэцэдэнтных адзінак уключае створаныя пры іх дапамозе мастацкія вобразы ў шырокі інтэртэкстуальны кантэкст, “дэкадаванне” якога патрабуе актыўнай інтэлектуальнай, эмацыянальнай і асацыятыўнай дзейнасці чытача. Вызначаныя сферы-крыніцы культурных ведаў (“Міфалогія”, “Гісторыя”, “Выяўленчае мастацтва”, “Літаратура”, “Біблія”, “Музычнае мастацтва”, “Навука”), да якіх належаць зафіксаваныя прэцэдэнтныя адзінкі ў складзе параўнальных зваротаў, акрэсліваюць асяроддзе фонавых ведаў, неабходных рэцыпіенту для дакладнага разумення і асэнсавання мастацкіх тэкстаў, іх складанай вобразнай структуры.

ЛІТАРАТУРА

1. *Гудков, Д. Б.* Теория и практика межкультурной коммуникации / Д. Б. Гудков. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 288 с.
2. *Красных, В. В.* «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? / В. В. Красных. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 375 с.
3. *Фатеева, Н. А.* Что происходит в языке и за языком: активные процессы в поэзии конца XX – начала XXI века / Н. А. Фатеева // Семиотика и авангард: антология / под общ. ред. Ю. С. Степанова. – М. : Академ. Проект, 2006. – С. 860 – 879.
4. *Драпалюк, А. С.* Прецедентные феномены как один из способов интеллектуализации газетного текста : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / А. С. Драпалюк ; Сарат. гос. ун-т им. Н. Г. Чернышевского. – Саратов, 2010. – 300 л.

5. *Ратникова, И. Э.* Ономастические единицы вне прямой референции в русском публицистическом тексте : дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.02 / И. Э. Ратникова ; БГУ. – Минск, 2003. – 224 л.
6. *Беларуская граматыка : у 2 ч.* / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа ; рэд. М. В. Бірыла, П. П. Шуба. – Мінск : Навука і тэхніка, 1986. – Ч. 2 : Сінтаксіс. – 327 с.
7. *Рагойша, В. П.* Літаратуразнаўчы слоўнік: тэрміны і паняцці : для школьнікаў і абітурыентаў / В. П. Рагойша. – Мінск : Нар. асвета, 2009. – 303 с.
8. *Фонякова, О. И.* Имя собственное в художественном тексте : учеб. пособие / О. И. Фонякова. – Л. : Ленингр. гос. ун-т, 1990. – 104 с.
9. *Танк, М.* Збор твораў : у 13 т. / Максім Танк ; НАН Беларусі, Ін-т літаратуры імя Я. Купалы. – Мінск : Беларус. навука, 2006–2012. – Т. 1 : Вершы (1930–1939). – 2006. – 374 с.; Т. 3 : Вершы (1954–1964). – 2007. – 447 с.; Т. 4 : Вершы (1964–1972). – 2007. – 384 с.; Т. 5 : Вершы (1972–1982). – 2008. – 448 с.; Т. 6. Вершы (1983–1995). – 2008. – 454 с.
10. *Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений : более 4000 ст.* / авт.-сост. В. Серов. – 2-е изд. – М. : Локид-Пресс, 2005. – 880 с.

Поступила в редакцию 07.03.2024